

Edukacja teatralna jako forma rozwijania zdolności uczniów Samorządowej Szkoły Podstawowej w Ostojowie

Teatr odgrywa ogromną rolę w życiu człowieka – kształtuje jego osobowość, rozwija umiejętności twórczej ekspresji, wpływa na kształtowanie intelektu. Edukacja teatralna stała się więc jedną z ważniejszych form pracy z dziećmi. Zajęcia teatralne uwrażliwiają uczniów na piękno słowa, muzyki, dają radość, uczą kultury teatralnej. Praca nad przedstawieniem pozwala na rozwinięcie ich zdolności poznawczych, ćwiczenie pamięci, poprawnej wymowy, wzbogaca też wiedzę o teatrze.

Zajęcia teatralne stały się doskonałą okazją do wyjścia naprzeciw elementarnym potrzebom uczniów, które polegają przecież głównie na zabawie.

Ważnym elementem edukacji teatralnej w SSP w Ostojowie jest współpraca z Teatrem Łątka z Łodzi, prowadzoną przez aktorów Małgorzatę Nyczaj-Zajt i Artura Zajta.

Podczas warsztatów teatralnych uczniowie nabyli wiedzę o teatrze starożytnym i współczesnym, o ludziach, którzy go tworzyli w przeszłości i dzisiejszych twórcach teatralnych. Nauczyli się być na scenie i prezentować zdolności aktorskie – wcielać w postaci tragiczne i komiczne, odtwarzać role mimów. Poprzez aktywny udział w tworzeniu przedstawienia poznali pracę, reżyserów, scenografów, muzyków, suflerów.

Edukacja teatralna prowadzona w naszej szkole odbywała się w ramach cyklu warsztatów „Dotknąć teatr, spotkać teatr, tworzyć teatr, rozumieć teatr”.

Dotknąć teatr

„**Dotknąć teatr** to (...) totalna propedeutyka wiedzy o teatrze, ułożona prawie jak drama – każdy ma rolę do odegrania i musi zaangażować myślenie i czucie. Wiodącą rolę, reżysera, gram sama albo Artur, a młodzi i starsi uczestnicy, najczęściej za opłatą, grają pracowników teatru i artystów tworzących w teatrze”.

W czasie warsztatów uczniowie przekonali się, ile przeżyć i wzruszeń może wywołać kontakt z teatrem, jak wiele emocji i odkryć dostarczyć. Odgrywali liczne role – bogate i efektowne. Obserwowali reżysera spotykającego się z autorem, kompozytorem i scenografem „wymyślających” spektakl. Widzieli współpracę reżysera z inspicjentem, asystentem reżysera, aktorami różnego rodzaju teatrów, zespołem technicznym, muzykami, suflerem, garderobianymi – wszystkimi, którzy przygotowują przedstawienie do wystawienia na deskach wielu teatrów: opery, teatru dramatycznego, pantomimy czy teatru lalek.

Uczniowie zachęceni byli atrakcyjnymi zadaniami, szczerym aplauzem współuczestników warsztatu i życzliwą pomocą reżysera. Doświadczały tego, co jest udziałem twórców teatru – trudu tworzenia, wysiłku fizycznego i duchowego, sukcesu, przyjemności współpracy, emocji występu przed publicznością. Poznali funkcje ludzi pracujących w teatrze.

Kontakt z prawdziwymi kostiumami, instrumentami muzycznymi, rekwizytami, lalkami teatralnymi używanymi w różnych technikach lalkarskich, maskami teatralnymi z wielu okresów historii teatru, makietą teatru starożytnego stał się źródłem poznania historii i rozwoju teatru od zarania dziejów. Uczniowie dowiedzieli się o wielu odmianach teatru, zetknęli z prostą prawdą, że teatr w historii i we współczesności był i jest tajemniczym i pięknym zjawiskiem.

Ich zaangażowanie emocjonalne w jego magię – poprzez wchodzenie w kolejne role pod okiem instruktora Artura Zajta – stało się gwarancją, że nabywana wiedza wpłynie na rozwój zainteresowań uczniów teatrem oraz odkrycie i ukierunkowanie tej pasji.

Warsztaty są kontynuowane podczas zajęć lekcyjnych, uczniowie pracują z wykorzystaniem kart pracy przygotowanych przez twórców warsztatów, w formie utrwalenia informacji uzyskanych na warsztatach.

Plan warsztatów „Dotknąć teatr”:

- ustalenie znaczenia słowa teatr;
- ustawienie kierunków w miejscu zwanym teatrem;
- początki teatru;
- ułożenie dzieła teatralnego jako wizji;
- tworzenie spektaklu w czterech podstawowych rodzajach teatru (dramatycznym, operowym, pantomimy i lalkowym);
- zbudowanie pamiątkowego środka dydaktycznego – lalki teatralnej (każdy uczestnik buduje dla siebie).

Spotkać teatr

Spotkać teatr – warsztaty dla młodszych dzieci, dotyczące teatru jako swobodnego spotkania różnych istot... niekoniecznie ludzkich, czyli aktorów, widzów i postaci scenicznych (bohaterów dramatycznych). Wszystkie zadania, gry i komentarze dotyczące tych warsztatów odnoszą się do przyjemności z wzajemnego spotkania widzów, postaci przedstawienia i aktorów oraz interakcji, jakie powodują.

Bez rywalizacji, bez intensywnej pracy nad sobą i rolą uczniowie brali udział w naukowej zabawie. Rzeczą miała kształt gry harcerskiej z przeszkodami, w której znalazły się płasy, rytuały, zadania do wykonania, gry na szybkość i koncentrację – dzieci zdobywały sprawność zucha teatralnego, zuchwałego widza, nieposkromionego teatralnego badacza, nieugiętego zdobywcy teatru...

Częścią warsztatów był spektakl *Kurczaczek Jedynaczek* – przygody świeżo wyklutego kurczaczka, który poznaje otaczający go świat i uczy się odróżniać dobro od zła. Spektakl ten przygotował najmłodszych do odbioru sztuki teatralnej, uwrażliwiając ich na niedolę innych, budowanie optymizmu i nadziei, że można sobie poradzić nawet w najtrudniejszych sytuacjach.

Odważnie pragniemy zaszczerpić dzieci przeciwko nieśmiałości myślenia o teatrze i używania teatralnych słów.

Plan warsztatów „Spotkać teatr”:

- losowanie zespołów roboczych – fanklubów postaci, które występują w spektaklu;

- wyjaśnienie reguł rządzących zasadniczym teatralnym spotkaniem: widzowie – aktorzy, oraz istotnymi spotkaniami widzów ze sobą i aktorów ze sobą (wszyscy zajmują swoje miejsca);
- pierwszy akt spektaklu *Kurczaczek Jedynaczek* (niektórzy oglądają, niektórzy grają, niektórzy przeżywają);
- zabawy wzmacniające najprzyjemniejsze spotkanie teatralne: widzowie – postacie sceniczne (wszyscy się bawią);
- drugi akt spektaklu *Kurczaczek Jedynaczek* (niektórzy oglądają, niektórzy grają, niektórzy przeżywają);
- gra z zadaniami do wykonania. Każdy zespół losuje inne zadanie. Każde zadanie dotyczy którejś kategorii partnerów spotkania teatralnego, a więc widzów, aktorów i postaci scenicznych oraz relacji między nimi;
- przedstawienie wyników pracy. Każdy zespół opowiada, czego się dowiedział.

Rozumieć teatr

Rozumieć teatr – jednorazowe warsztaty teatralne, pomyślane jako wielki turniej wiedzy teatralnej. Były wstępem do analizy dzieła teatralnego. Uczniowie uczyli się zrozumieć spektakl teatralny, rozpoznając w nim różne rodzaje sztuki i starając się je nazwać, powiedzieć to, co widzą, słyszą, czują, czytają, rozumieją. Dostrzegli i docenili pracę wszystkich grup artystów zaangażowanych w tworzenie spektaklu, jej specyfikę oraz współpracę pracę całego zespołu.

Warsztaty te miały na celu wskazać, jak być wrażliwym, wnikliwym i krytycznym widzom teatralnym.

Plan warsztatów „Rozumieć teatr”:

- losowanie drużyn i zespołów;
- scenka przypominająca mądre teatralne słowa dotyczące teatralnej przestrzeni;
- punktowany konkurs na szybkość i znajomość teatralnych słów (dla wszystkich);
- zagajenie o spotkaniu, spleceniu, połączeniu, zmieszaniu i pomieszaniu sztuk pięknych i niepięknych w sztuce teatru;
- punktowany konkurs na szybkość i znajomość artystów budujących spektakl teatralny;
- punktowany konkurs na refleksyjność i rozumienie określeń komponentów przedstawienia teatralnego;
- spektakl *Calineczka* wg Andersena, marionetkowy na dwoje animatorów, stylistycznie secesyjny, strukturalnie – lekko interaktywny z mocną czwartą ścianą w scenach

lalkowych, animacyjnie – sprawny, w gruncie rzeczy łatwy do zrozumienia, kiedy mówi się po polsku;

- punktowany konkurs na szybkie i wnikliwe myślenie o konkretnym spektaklu teatralnym;
- punktowany konkurs na recenzję teatralną dla wybrańców losu;
- sumowanie punktów i dekoracja zawodników złotem i srebrem.

Tworzyć teatr

Tworzyć teatr to zajęcia o warsztacie aktorskim i animacyjnym. Uczestnicy podczas dwóch spotkań przygotowują spektakl lalkowy, który jest nagrany przez prowadzącego zajęcia.

Warsztaty odbywają się w dwóch częściach.

Pierwsze spotkanie to praktyczne aspekty pracy aktora nad sobą.

Plan zajęć:

- zestaw ćwiczeń fizycznych uświadamiających, że ciało jest pierwszym narzędziem w warsztacie pracy aktora;
- zestaw ćwiczeń dykcyjnych, usprawniających narządy mowy;
- zestaw ćwiczeń impostacyjnych, uświadamiających, że ciało jest głośnikiem i wzmacniaczem głosu.

Podczas pierwszego spotkania każdy otrzymuje tekst jednego aktu sztuki, losuje rolę i scenę do zagrania. Przed adeptami sztuki aktorskiej stają wielorakie zadania: opracowanie tekstu, wysłuchanie reżyserskiej interpretacji tekstu, przemyślenie intencji, odgadywanie działań wynikających z tekstu, poznanie piosenek.... Poznanie zasad animacji lalkowej.

Spotkanie drugie to praca aktora nad rolą na scenie, warsztaty z wykorzystaniem scenografii – dekoracji, rekwizytów, także lalek i oświetlenia. To również nauką animacji lalek, ruchu scenicznego, próby spektaklu i spektakl.

Plan zajęć:

- przygotowanie sceny przez zespół techniczny: rozstawienie dekoracji, oświetlenia, wyznaczenie horyzontu, kulis, miejsc dla widzów;
- próby sytuacyjne kolejnych scen;
- próby muzyczne z orkiestrami i chórami;
- próby generalne;
- premiery scen z tworzeniem nagrania.

Po zajęciach uczniowie są pełni przeżyć związanych z pracą nad przygotowanym spektaklem oraz świadomości teatralnego sukcesu i możliwości autoprezentacji (praca nad głosem i ciałem). Poznanie ważnych aspektów pracy nad spektaklem (model próby, model zaangażowania) owocuje w dalszej pracy w teatrze szkolnym.

Spektakle teatralne uwzględniające elementy edukacji teatralnej, w których uczestniczyli uczniowie:

Baśń o dwóch braciach – klasyczna baśń o wędrującym ku szczęściu młodym człowieku, który odwagą i sprytem pokonuje przeszkody, zdobywając królową i królestwo. Ciąg zdarzeń scenicznych wiernie odtwarza literacki tok zdarzeń z *Baśni o dwóch braciach* braci Grimm. To nie jest jedna baśń, lecz kilka, zawartych w jednym wartkim opowiadaniu o ludzkich i zwierzęcych losach w świecie bardziej niż prawdziwym. Przedstawienie buduje optymizm i nadzieję, że z najgorszego niebezpieczeństwa można wyjść bez szwanku.

Pastorałka – spektakl teatralny dla dzieci klas 0–III. Pogodna opowieść o narodzeniu Chrystusa, uwzględniająca wszystkie okoliczności przekazane przez ewangelie i tradycję. Piękna scenografia teatru lalkowego, skrzypcowy akompaniament na żywo, wspólnie śpiewane kolędy. Bogactwo treści wychowawczych poprzez wskazanie na tradycję, przynależność do wspólnej chrześcijańskiej europejskiej cywilizacji i kultury.

Pasja – spektakl zrealizowany na podstawie średniowiecznego misterium, pokazany podczas rekolekcji wielkopostnych. Ideą spektaklu było zestawienie cyklu zdarzeń, poprzez które Chrystus Pan otworzył wrota Bożego Królestwa z przekazaną w przypowieściach nauką dotyczącą ludzkiej drogi zmierzającej do tych wrót. Zasadniczym celem Misterium... było

Monika Wojteczek • Edukacja teatralna jako forma rozwijania zdolności uczniów Samorządowej Szkoły Podstawowej w Ostojowie •

zmobilizowanie dzieci do przeżycia tajemnicy Odkupienia jako czegoś bliskiego, bardzo osobistego, a zarazem wspólnotowego.

Przykłady działań teatralnych uczniów, które są wynikiem pracy nauczyciela języka polskiego, nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i nauczyciela muzyki

Działania te są wynikiem pracy szkoły oraz współpracy z Suchedniowskim Ośrodkiem Kultury „Kuźnica”, Teatrem Lalki i Aktora „Kubuś” w Kielcach oraz lokalną parafią.

Monika Wojteczek • Edukacja teatralna jako forma rozwijania zdolności uczniów Samorządowej Szkoły Podstawowej w Ostojowie •

		
Bajka muzyczna <i>Calineczka</i> – udział w przeglądzie zespołów teatralnych, Suchedniowska Wiosna Teatralna 2012	Konkurs recytatorski	Układy taneczne uświetniające uroczystości szkolne
		
Bajka muzyczna <i>Calineczka</i>	Bajka muzyczna <i>Calineczka</i>	Jasełka
		
Jasełka	Spektakle w Teatrze Lalki i Aktora „Kubuś” w Kielcach	Inscenizacje audycji z okazji świąt narodowych

Opracowanie: *Monika Wojteczek*